

RHEDCOOP – Renovatie en Hernieuwbare Energie Diensten via COÖPeraties

Projectdoelstelling:

De algemene doelstelling van RHEDCOOP is **de bevordering van een doorgedreven energetische renovatie en de productie van hernieuwbare energie bij particuliere woningen, publieke gebouwen en gemeenschapsvoorzieningen via de ontwikkeling van een innovatief Energy Services Company (ESCo)-model**. Dit model wordt ontwikkeld **op maat van de energie(burger)coöperaties in Nederland en Vlaanderen** en incorporeert een praktische en financiële ontzorging van de betrokken doelgroepen. Het nieuwe ESCo-model zorgt ervoor dat ESCo-services beschikbaar komen voor een ruimer dan het huidige doelpubliek van ESCo's.

Specifieke doelstellingen van het project zijn:

1. **Professionalisering energie(burger)coöperaties:** burgercoöperaties in Vlaanderen en Nederland kunnen bovengenoemde opgave enkel opnemen, indien zij voldoende snel kunnen doorgroeien van een bedrijf dat voornamelijk werkt met vrijwilligers tot een bedrijf met professionele werkrachten. Via het coöperatieve ESCo-model wordt een nieuw verdienmodel voor hen ontwikkeld. Op die manier zullen de coöperatieve ESCo's in staat zijn om die marktsegmenten op te nemen waar de overige ESCo-bedrijven tot op vandaag niet toe in staat zijn.
2. **Ontzorging maakt deel uit van het ESCo-model:** een extra knelpunt bij energetische renovaties en de opschaling van de productie aan hernieuwbare energie is dat de kennis, middelen en tijd ontbreken bij zowel private als publieke eigenaars van woningen/gebouwen om hiermee te starten. Een volledige praktische, technische en financiële ontzorging van deze partijen via de ESCo-formule kan een versnelling in de energietransitie mee helpen organiseren. In RHEDCOOP zullen alle ESCo-modellen ontwikkeld worden zodanig dat ontzorging hier integraal deel van uitmaakt.
3. **Instrumenten ontwikkelen ifv een vlottere mobilisatie/werving en duurzame gedragswijziging:** het uitvoeren van renovaties en/of de installatie van hernieuwbare energie zal enkel mogelijk zijn als particulieren, gemeenten en andere organisaties overtuigd kunnen worden om hun gebouwen in te schrijven in een ESCo-formule. Dit vereist overtuigingskracht en vaardigheden. Bovendien is het belangrijk dat na uitvoering van de werken het gedrag van de inwoners, gebruikers en beheerders zodanig is dat geen rebound effect optreedt. Binnen RHEDCOOP worden manieren aangereikt en extra vaardigheden ontwikkeld bij de lokale consortia die gestalte geven aan het ESCo-model om mensen te mobiliseren om in te stappen in het ESCo-model en voldoende betrokkenheid te creëren ifv het voorkomen van het rebound effect. Hiertoe worden de partners en stakeholders getraind in specifieke vaardigheden (sociaal, psychologisch) zodat deze mobilisatie en creatie van betrokkenheid vlotter kan verlopen.
4. **Interregionaal lerend netwerk rond coöperatieve ESCo-modellen:** tenslotte wordt ingezet op de uitbouw van een interregionaal lerend netwerk Nederland-Vlaanderen tussen overheden, energie-(burger)coöperaties, middenveldorganisaties, kennisinstellingen en bedrijven. Deze stakeholders worden al tijdens het project nauw betrokken zodat de opschaling van het gebruik van de ontwikkelde ESCo-modellen verzekerd is.

Probleemstelling voor het programmagebied:

Een snelle verbetering van de energieprestaties van het gebouwpatrimonium is nodig om de Europese klimaatdoelstellingen (80-95% CO₂-reductie in 2050) te halen. De Vlaamse regering stelde daarom in 2015 het Renovatiepact 2050 voor, een ambitieus plan om elke woning in Vlaanderen energiezuinig te maken tegen 2050. In Nederland streeft men ernaar om de jaarlijkse CO₂-uitstoot in 2050 voor lage temperatuurwarmtevoorzieningen tot 0 te reduceren.

Uitgangspunt voor het bereiken van deze reducties is energie besparen en de resterende energiebehoefte maximaal hernieuwbaar in te vullen. Een gebouw energiezuiniger maken en de energie hernieuwbaar opwekken op of rond de gebouwschil is technisch complex en eist een stevige investering. Financiële middelen ontbreken vaak en dus gaat de omschakeling te traag. **Ontzorging op maat** speelt een sleutelrol. Zeker bij particuliere woningen en gemeenschapsvoorzieningen is het gebrek aan kennis en middelen een probleem. Vandaag bestaan hier nog geen oplossingen voor. Een extra probleem is het "rebound effect". Door het verhoogde comfort in de woning worden meer ruimtes verwarmd, blijft het licht langer branden.

Een manier om gebouweigenaren praktisch, technisch en financieel te ontzorgen is via **Energy Services Companies (ESCo)**. Dit is een bedrijf dat energiediensten levert. Het voert een energieproject uit van start tot einde met inbegrip van het onderzoek en het uitvoeren van de nodige aanbestedingen. Het financiert de investering zelf via de besparing op de energiefactuur. Dit model is pas rendabel vanaf een bepaald schaalniveau van investeringen en energiebesparing. De ESCo's vandaag actief op de markt, werken binnen de grenzen van het klassieke marktgegeven. Zij vereisen korte terugverdiertijden en hoge winstmarges. Om dit te behalen is een bepaald schaalniveau van gebouw nodig of een **collectieve aanpak**, waarbij kleinere gebouwen samengenomen worden in een cluster. Deze terugverdiertijden en winstmarges zijn echter niet haalbaar voor heel wat doelgroepen en gebouwen.

Vandaag bestaan er in Vlaanderen en Nederland **energie(burger)coöperaties** die energetische renovaties en hernieuwbare energie projecten willen opnemen. Door hun bedrijfscultuur kunnen zij aan lagere dan marktrendementen werken, over een langere terugverdienperiode. Zij kunnen de extra doelgroepen opnemen die nodig zijn voor het behalen van de klimaatdoelstellingen. Burgercoöperaties groeien bovendien uit lokale burgerinitiatieven. Zij zijn dus goed bekend met regionale kenmerken en het lokale economische weefsel. Dit kan zorgen voor een snelle vertrouwensband tussen de nieuwe ESCo en de te betrekken burgers, overheden of lokale organisaties, wat mobilisatie en de creatie van betrokkenheid vergemakkelijkt. De meerderheid van de bestaande coöperaties ondervinden moeite met de doorstart van een stadium waarin gewerkt wordt met vrijwilligers tot één waarin professionelen ingeschakeld kunnen worden. Probleem is dat de kennis over coöperaties vrij beperkt is bij het grote publiek en overheden wat zorgt voor wantrouwen. Het feit dat zij vaak nog geen bedrijf zijn met professionelen vergroot de drempelvrees. Hun potentie om de burgers en hun spaargeld te activeren is echter groot. Onderzoek toont aan dat coöperanten graag bijdragen tot de doelstellingen van de coöperatie als er een emotionele band is met zijn identiteit. Enkele coöperaties hebben intussen aangetoond dat een doorstoot tot professionele bedrijven mogelijk is.

Bij de overheid is ook heel wat expertise aanwezig om gebouweigenaren te mobiliseren, ontzorgen en rationeel met energie te laten omgaan. Deze expertise wordt nog niet genoeg ontplooid op het terrein. **Een samen- en wisselwerking tussen coöperaties en de overheid heeft voordelen voor beiden.** De coöperaties worden sneller geprofessionaliseerd en kunnen vlotter projecten opnemen die leiden tot een vaste bron van inkomsten. De overheid ontsluit kennis en creëert een manier om burgers actief te mobiliseren in de energietransitie.

Partners:

Vlaanderen:

Provincie Vlaams-Brabant (trekker), Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Minder = Meer, RESCoop Vlaanderen, DuBoLimburg, Kamp C, Ecopower.

Nederland:

Gemeente Borsele, Gemeente Middelburg, Gemeente Tilburg, Stichting AVANS, Stichting Natuur en Milieu Federatie Limburg, Zeeuwind, Energiecoöperatie Udenhout

Budget:

Projectbudget: 3.744.842 euro
Goedgekeurde EFRO-subsidie: 1.872.421 euro

Contactpersoon :

Magalie Van Lishout
Provincie Vlaams-Brabant
Dienst Leefmilieu
Provincieplein 1 - 3010 Leuven
Tel. 016-26 72 33
magalie.vanlishout@vlaamsbrabant.be

